

Vol verwachting klopt ons hart

Frederiksoord Nu

FREDERIKSOORD – Na een langdurige lockdown mogen er gelukkig weer meer activiteiten plaatsvinden in de koloniën. Het was pijnlijk te ervaren hoe weinig aandacht de landelijke overheid hierbij had voor de cultuursector. Dat hebben ook onze musea gemerkt, de Proefkolonie in Frederiksoord en het Gevangenis Museum in Veenhuizen.

Toch kijken beide musea verwachtingsvol naar de toekomst. Het Gevangenis Museum heeft zelfs ambitieuze uitbreidingsplannen.

Het positieve besluit van UNESCO over het predicaat Wereld Erfgoed wordt eind juli verwacht. Intussen gaat het beheer en de uitbouw van ons erfgoed in hoog tempo door. In Frederiksoord is de 50e nieuwe koloniewoning gebouwd op een oude locatie. In Veenhuizen zijn ruim 80 monumentale gebouwen van de Rijks Vastgoed Dienst overgedragen aan een nieuwe hiervoor opgerichte stichting die voor het behoud en beheer gaat zorgen.

Bijzonder is het nieuws dat de Universiteit van Wageningen op voordracht en in samenwerking met de Gemeente Westerveld een bijzondere leerstoel gaat instellen voor cultureel erfgoed en ruimtelijke participatieve ontwikkeling. Hoe kan van gemeenten met cultureel erfgoed een duurzame, levensloopbestendige samenleving worden gemaakt? Elders in deze uitgave vindt u een interview met dr. Elyze Storms-Smeets die als associated professor deze leerstoel vorm gaat geven. Centraal in de opdracht aan dr. Storms-Smeets staat de participatie (lees deel-

name) van alle betrokkenen in het gebied, waaronder de bewoners, agrariërs en andere ondernemers. Cultureel erfgoed gaat niet uitsluitend over het verleden, maar vooral over de ontwikkeling naar de toekomst met nieuwe uitdagingen, zoals klimaat, energietransitie, krimp en vergrijzing. De Gemeente Westerveld heeft in verbazend korte tijd dit plan weten te realiseren, mede dankzij de grote inspanning van burgemeester Rikus Jager. Het belang van het project komt niet alleen de Gemeente Westerveld ten goede, maar de resultaten zijn ook van toepassing op andere leefgebieden met belangrijke cultuurhistorische monumenten en geschiedenis. Johannes van den Bosch had in 1818 niet kunnen bedenken dat zijn initiatieven voor het stichten van een landbouwkolonie twee eeuwen later tot een bijzondere leerstoel zouden leiden aan de wereldwijd gerespecteerde landbouwuniversiteit van Wageningen. De historische prent betreft daarom dit keer het door hem gestichte Landbouwkundig Instituut in Wateren.

We wensen u weer veel leesplezier.

In de Bijenhoff ontstaat weer reuring

FREDERIKSOORD – Het terrein van de voormalige Koloniehof is omgedoopt tot Bijenhoff. De dubbele ff van Bijenhoff staat met een knipoo voor Bijenhof-Frederiksoord. Centraal staat het bijencentrum, maar het terrein zal op termijn uitgroeien tot een natuur- en speelpark voor jong en oud. Initiatiefnemer Jan Meijer, zelf imker, wil bezoekers bewust maken van de onmisbaarheid van insecten. Hij start bescheiden met een kenniscentrum. Wanneer de Covid maatregelen het toestaan, zal het binnenkort open gaan. Bij de picknickschuur kan op een terras koffie en

thee worden gedronken en er komt een mogelijkheid om te barbecueën. Het doolhof heeft een grote opknapbeurt ondergaan. Op de verschillende weijtjes kan men zich ontspannen en er komen speeltoestellen voor kinderen. Ook wordt een bloemen- en vlindertuin aangelegd. Onderhoud en aanleg gebeurt in samenwerking met medewerkers van het Kiemhuis. De Bijenvereniging Frederiksoord gaat lezingen, cursussen en rondleidingen verzorgen. Er zijn inmiddels 7 bevolkte bijenkasten geplaatst en een aantal demonstratiekasten. De gewonnen honing wordt

in de natuurwinkel *Bij Els* verkocht. De Bijenhoff is vrij toegankelijk. Een prettige bijkomstigheid is dat het model koloniehuisje weer via het terrein bereikbaar is.

Universiteit Wageningen start onderzoek vanuit Frederiksoord

FREDERIKSOORD – Historisch geograaf dr. Elyze Storms-Smeets is voor vijf jaar benoemd tot buitengewoon universitair hoofddocent aan de Wageningen University & Research (WUR). Ze gaat invulling geven aan een bijzondere leeropdracht. De bijzondere leerstoel (nu nog in oprichting) is tot stand gekomen in samenspel met de Gemeente Westerveld.

In universitaire taal is de opdracht voor deze gespecialiseerde studierichting: het wetenschappelijk ontwikkelen van methodes voor cultureel erfgoed en ruimtelijke participatieve ontwikkeling. Over deze benoeming en over deze voor leken ingewikkelde opdrachtformulering had de redactie een video interview met Elyze Storms-Smeets.

We vroegen haar eerst: wat is historische geografie? Deze wetenschap houdt zich bezig met onderzoek naar de geschiedenis en de ontwikkeling van het cultuurlandschap in een bepaald gebied. Belangrijk daarbij is de interactie met de mensen die bij dat gebied zijn betrokken. Wat doet het landschap met de mensen en wat doen de mensen met het landschap? Bij erfgoed, zoals in Frederiksoord, gaat het niet alleen om hoe dit in het verleden tot stand is gekomen, maar ook hoe het zich in de toekomst kan ontwikkelen met de uitdagingen van de komende tijd, zoals klimaatverandering, energietransitie, krimp en vergrijzing. Het initiatief voor de leerstoel kwam van burgemeester Rikus Jager van Westerveld die dit plan samen met de WUR en het CEPRO (samenwerkingsverband tussen overheden en maatschappelijke organisaties) heeft ontwikkeld.

Het is een leerstoel in oprichting, vertelt Elyze Storms-Smeets. De bedoeling is dat deze in een paar jaar wordt omgezet in een buitengewone leerstoel en hopelijk voor een langere termijn dan vijf jaar. De leerstoel is ondergebracht bij de afdeling landschapsarchitectuur van prof. Sanda Lenzholzer, met wie ze intensief samenwerkt. Elyze Storms-Smeets is in Engeland gepromoveerd op de sociale aspecten van landschapskunde. Ze werkt vanaf 2007 als senior adviseur bij het Gelders Genootschap. Ze woont in Arnhem, is gehuwd en heeft twee zonen. De nieuwe onderzoekbaan is parttime. Ze gaat 1,5 dag per week aan dit project werken. Haar plaatselijke kantoor is in Huis Westerbeek ondergebracht. Daar is ook aanwezig Bertus

Benning, die in opdracht van de Stichting CEPRO het onderzoek als kwartiermaker ondersteunt. Er worden twee wetenschappers aangetrokken die een promotie onderzoek gaan doen. Een van de onderzoekers gaat een studie maken over de invloed die Johannes van den Bosch en de MvW hadden (en nog hebben) op de vorming van het cultuurlandschap in de koloniën. Het onderzoek gaat niet alleen over het erfgoed van de koloniën van Weldadigheid, maar strekt zich uit over de gehele gemeente Westerveld en ook andere gemeentes in Drenthe. Zo is in de maand mei in Havelte een deelproject gestart met bachelor studenten van de WUR.

Voor Elyze Storms-Smeets staat het woord participatie centraal. Bewoners, agrariërs en andere ondernemers en betrokkenen bij de regio moeten kunnen samenwerken in het project. Het onderzoek moet methodes en handvatten opleveren waar men lokaal iets mee kan om de uitdagingen van de toekomstige veranderingen aan te gaan. In het begin gaat Elyze Storms-Smeets vooral luisteren en kijken. Wat hebben de mensen te vertellen? Wat is het verhaal van het verleden? Waarom zijn er toen keuzes gemaakt, zoals het afstoten van een aantal vroegere koloniën van Weldadigheid? Wat zijn de verwachtingen en ook de onzekerheden en zorgen voor de toekomst?

Wat gaan de inwoners van Frederiksoord merken van dit project? Er zullen gesprekken plaatsvinden met bewoners, ondernemers en andere betrokkenen. Noem het maar *living labs*. Dr. Storms-Smeets hoopt in het najaar - als het mogelijk is in verband met Covid - een paar bijeenkomsten te organiseren. Er zullen ook studenten aan meewerken. Het is een creatief proces dat gedurende het project kan worden bijgesteld. Een vraag die in Frederiksoord en omgeving leeft is: wat gaat een Wereld Erfgoed status betekenen voor de leefbaarheid? Is erfgoed interessant voor de te verwachten veranderingen? Volgens Elyze Storms-Smeets mag erfgoed niet stil blijven staan bij het verleden. Het moet zich verder ontwikkelen om levend te blijven. Ze gaat onderzoeken of ze methodes kan ontwikkelen die de gemeenschap helpt zich te versterken. Maar belangrijke voorwaarde voor succes is de participatie, de betrokkenheid en het meedenken van de mensen. De redactie wenst Elyze Storms-Smeets veel succes toe en blijft dit project op de voet volgen.

Johannes in brons

FREDERIKSOORD – Hoever is beeldend kunstenaar Herma Schellingerhoudt met het manshoge beeld van Johannes van den Bosch, waar we u eerder over informeerden?

Het beeld is zo goed als klaar, maar kan pas naar de bronsgieter als het door crowdfunding benoemde bedrag van € 15.000 binnen is gekomen.

Vanuit het erfgoedoverleg kwam de suggestie om nog een toevoeging aan het beeld te doen over de rol van Johannes in de overzeese koloniën. Net als bij zoveel historische figuren, liggen ook al zijn daden onder een vergrootglas.

Op onze website www.de-star.nl ziet u een filmpje over de totstandkoming van het beeld en informatie over de crowdfunding. Wie meer dan € 150 schenkt, krijgt te zijner tijd een 'kleine Johannes'.

Wilt u in contact komen met de kunstenaar? Dit kan via info@artcentre-zutphen.nl of via haar naam op Facebook.

Nieuws van/uit Huis Westerbeek

- Voor de herinrichting van het **parkeerterrein bij het Huis van Weldadigheid** moet het bestemmingsplan worden gewijzigd. In het nieuwe ontwerp begint het parkeerterrein ter hoogte van het terras van het HvW richting de ingang van de Tuinen en dan L-vormig ombuigend tussen de Tuinen en de achterzijde van het HvW. Er komen parkeerplekken voor 100 auto's en enkele bussen. Een deel van het parkeerterrein blijft vanaf de weg in zicht. Afhankelijk van de snelheid waarmee het besluit over het bestemmingsplan wordt genomen, wordt het terrein

de komende winter of een jaar later aangelegd. Het huidige parkeerterrein voor het HvW wordt een groenstrook. In het midden komt het kunstwerk dat in 2018 bij het 200 jarig bestaan van de MvW door de Provincie Drenthe is aangeboden.

- De voormalige Bakkerij is nu een dependance van **Logement & Gasterij Frederiksoord**. Er zijn daar vijf gastenkamers gerealiseerd, terwijl er in de winter nog twee bij komen. Ook de uitbaters Marcel en Ginie Vos verhuisden van de aanbouw van het hotel naar de Bakkerij. In dit vrijgekomen deel zullen op termijn nog eens

6 gastenkamers komen, waardoor het logement kan worden uitgebreid naar 24 kamers.

- Aan de **Koningin Wilhelminalaan 15** is de vijftigste nieuwe koloniewoning in gebruik genomen. Op locatie 6a, waar nu een kwekerij is gevestigd, zal ook een koloniewoning worden gebouwd. De laatste 8 woningen in de serie van 60 zijn gepland aan de Hooiweg.
- Jaarlijks worden **stukken berm** in de lanenstructuur onderhouden om onder andere voor een goede waterafvoer te zorgen. Daarbij dient de aanwezig flora en fauna zoveel mogelijk gespaard te blijven. Aan de Hooiweg leven onder andere hazelwormen in de berm. Daarom is een kleinschalig project gestart om deze beschermde dieren enkele meters te laten verhuizen. Dit gebeurt in samenwerking met een plaatselijke bioloog. Hazelwormen zijn bijzonder gecharmeerd van tapijttegels. Daarom zijn deze her en der aan te treffen.
- Meerdere **oude koloniewoningen** staan in de planning voor renovatie van de rieten daken. Door leveringsperikelen met China is het riet op dit moment schaars. Dat levert mogelijk vertraging op bij het geplande herstel.

Veuruut!

FREDERIKSOORD – Onder deze dynamische naam startte een vijfkoppig bestuur, met als coördinator Sasja Visser, in 2019 de stichting Veuruut in Nijensleek. Sasja heeft 28 jaar ervaring opgedaan in de begeleiding van cliënten van Hoeve Boschoord (Trajectum).

De doelstelling van de stichting is, mensen met flinke afstand tot de arbeidsmarkt vooruithelpen naar werk. Aanvankelijk kwamen cliënten bij Veuruut via doorverwijzing door de sociale dienst van de gemeente Westerveld en Steenwijkerland. Nu ook het uvv-clieuten gaat doorverwijzen, betekent dit verbreding van de doelgroep.

Allereerst wordt aandacht besteed aan het arbeidsfit maken van de cliënt. Er wordt gekeken naar de totale sociaalmaatschappelijke situatie. Is de huisvesting of zijn de financiën niet op orde, dan is er onvoldoende ruimte om te focussen op ontwikkeling naar werk. Daarna volgt de activeringsfase,

soms is het dan nodig de cliënt van huis op te halen. Dit geeft, figuurlijk gezien, wel aan van hoever cliënten soms moeten komen. Samen met parttimers, vrijwilligers en stagiaires van mbo Maatschappelijke Zorg en hbo Social Work gaat Veuruut aan de slag met de cliënt, uitgaand van diens kwaliteiten en ambities, maar rekening houdend met aanwezige belemmeringen.

In de activeringsfase wordt gewerkt aan gedragscompetenties, arbeidsgewenning en werkvloercompetenties. Dit kan in de praktijk geoefend worden op verschillende werkplekken, zoals de houtwerkplaats, de professionele keuken waar Veuruut over be-

schikt, of de voedseltuin bij de voormalige tuinbouwschool. In 'Het Zoete Schuurtje' bij de vrijboerhoeve naast museum De Proefkolonie, worden snoep en door cliënten gemaakte kaarten van geschept papier verkocht. Het leerbedrijf techniek binnen de stichting biedt de mogelijkheid om lerend en werkend een opleiding te krijgen binnen de installatietechniek.

Veuruut biedt mogelijkheden aan cliënten om weer opgenomen te worden binnen de maatschappij, maar het belangrijkste wat ze bieden is, geduld, doortastendheid en oprechte aandacht voor de cliënt.

Kort Kolonienieuws

- Het **Museum De Proefkolonie** is officieel geregistreerd als museum. Met deze certificering kan het museum toetreden tot de Museum Vereniging en deelnemend partner worden van de Museumkaart.
- In verband met de beperkingen vanwege Covid is de **jubileumviering van het Corso** wederom een jaar uitgesteld. Op 11 en 12 september wordt evenals vorig jaar een uitgebreide mozaïekfietsroute georganiseerd.
- De tweede editie van het Magazine '**Ontdek de koloniën van Weldadigheid**' is verschenen. Het 92 pagina's tellende blad staat boordevol informatie, weetjes, tips, interviews en plattegronden. Het is onder andere te verkrijgen bij de Gasterij Frederiksoord, Huygens Huis en de TIP.
- De **Fruithof** heeft de grootste collectie fruitrassen van West Europa, waaronder honderden oude rassen. De helft van de rassen heeft voor Nederland een erfgoedstatus. Het behoud hiervan is zeer belangrijk. De collectie wordt uitgebreid met nog ontbrekende Noord Nederlandse fruitrassen. Recent werden de Roem van Drachten, de Boerma appel, de Reukappel, de Zoete van der Schoot, de IJsselpronk en het Krûsnotsje toegevoegd aan de verzameling.
- De **Elektrische Kolonie Express** gaat deze zomer ook in Willemsoord (in augustus op zaterdag en zondag) en in Noordwolde (woensdag) rijden.
- In de tuinen van de **voormalige tuinbouwschool** werken een groot aantal vrijwilligers aan het stapsgewijze herstel van deze unieke tuin. Bijzondere bomen en struiken worden weer voorzien van een naambordje,

net zoals vroeger het geval was. De Stichting Tuinbouwschooltuinen zoekt voor het verwezenlijken van haar plannen nieuwe vrienden en donateurs (aanmelden op www.tuinbouwschooltuin.nl).

- In opdracht van de stuurgroep Koloniën van Weldadigheid doet Marketing Drenthe onderzoek naar gewenste **ontwikkelingen van toerisme in de koloniën**. Drieduizend bewoners hebben de digitale enquête ontvangen, 727 bewoners reageerden. We houden u op de hoogte van de resultaten van dit onderzoek.

Veenhuizen

- Schrijfster **Suzanna Jansen** neemt je al wandelend of fietsend mee op een 16 km lange luister- en beleeftocht door de geschiedenis van het Pauperparadijs. Reserveren bij het Gevangenis Museum.
- Het Drentse Landschap, de Nationale Monumenten Organisatie en ondernemersvereniging BOEI nemen in het samenwerkingsverband **De Nieuwe Rentmeester**, 80 monumentale panden over van de Rijks Vastgoed Dienst, waaronder het Gevangenis museum. Hiermee is een eind gekomen aan de langdurige onzekerheid over de bestemmingen van deze panden.
- Het **Gevangenis Museum** in Veenhuizen gaat uitbreiden. Op termijn wil men de carré vorm van het oorspronkelijke huidige gebouw weer terugbouwen. Het is een project dat vele jaren gaat duren. Op de plek van de entree moet de oude poort worden hersteld. De bezoekers gaan onder de poort door naar de ingang op het binnenterrein. In de nieuwbouw krijgt het verhaal van de Maatschappij van Weldadigheid een eigen ruimte.

Reacties/Suggesties over *De Star* zijn welkom op redactie@de-star.nl. Via www.de-star.nl kunnen belangstellenden buiten het verspreidingsgebied een digitale versie van *De Star* aanvragen.

Denkt u er om dat u wijzigingen van uw e-mailadres tijdig aan ons doorgeeft. In Museum *De Proefkolonie* en in het Logement Frederiksoord is altijd een gratis papieren versie verkrijgbaar.

Redactie – Tanneke Bloemendal, Peter Bom, Nico de Leeuw, André Tempelaar en Wanda Torrenge
Opmaak – Cor Krüter

SPONSOREN